

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

NA LÉTA 2020 - 2029

1. ÚVOD

Podle výstupů Českého statistického úřadu (ČSÚ, satelitní účet neziskových institucí, 2016) věnovali **dobrovolníci** v roce 2016 společnosti k veřejně prospěšným účelům více než **46 milionů hodin** své aktivní činnosti **v hodnotě téměř 6,5 miliardy korun** (a to do těchto čísel není zahrnuto veškeré dobrovolnictví).

Dobrovolníci jsou velkou podporou stále se rozvíjejícího občanského sektoru a občanské společnosti v ČR, kdy svůj čas nezištně věnují ve prospěch veřejně prospěšných aktivit, ale zároveň i vykonávají činnosti, které by jinak musela veřejná správa, tj. stát, kraje a obce zajišťovat ze svých prostředků. **Mnoho důležitých služeb se dnes spoléhá na pomoc dobrovolníků jako doprovodného prvku zvyšujícího jejich kvalitu a dostupnost (nikoliv jako hlavní činnost poskytování),** a to zejména při práci s těmi nejpotřebnějšími, jako jsou děti, senioři, nemocní a postižení lidé – **bez dobrovolníků si nelze péči¹ a pomoc** těmto osobám **ani představit**. Např. budoucí zajištění péče o stále rostoucí populaci seniorů je bez dobrovolníků těžko myslitelné a pro stát neufinancovatelné. Dobrovolníci jsou ale důležití i pro řadu dalších oblastí, jako jsou sport, kultura, péče o životní prostředí, pomoc při mimořádných událostech a další.

Proto je nutné dobrovolnictví ze všech úrovní podporovat. Vyplatí se to. Prostředky vložené do dobrovolnictví nám dobrovolníci svou činností násobně vrací zpět.

Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice 2020 - 2029 (dále jen „Koncepce“), je průřezovým strategickým dokumentem orientovaným na **komplexní rozvoj dobrovolnictví v území** ve třech hierarchických úrovních, a to **národní, regionální a lokální**. Koncepce se skládá z analytické, návrhové a implementační části. Vymezuje principy, hodnoty, vize, globální cíle, tematické oblasti a specifické cíle rozvoje dobrovolnictví v ČR do roku 2029.

Koncepce vychází z usnesení vlády ČR č. 608/2015 o Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020. Dále reaguje na zrušení úkolu pro Ministerstvo vnitra (usnesení vlády č. 942/2016 ze dne 24. října 2016) předložit nový zákon o dobrovolnictví, který by zahrnoval nejen dobrovolnickou službu, jako současný zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, ale celou širokou oblast dobrovolnictví, která se dnes řídí obecnou soukromoprávní úpravou. Tento úkol byl zrušen po konzultacích s dobrovolnickými organizacemi a dalšími nestátními neziskovými organizacemi v České republice,

¹ Dobrovolníci dle zákona č. 108/2006. Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, neposkytují péči v oblasti sociálních služeb a nemohou nahrazovat odborníky. Dobrovolníci působí především v oblasti vyplnění volného času klientů sociálních služeb, kteří jsou příjemci péče dle uvedeného zákona.

neboť se ukázalo, že znění zákona, které vycházelo jako výsledek připomínkových řízení a projednání v Legislativní radě vládě k věcnému záměru zákona, by administrativně a ekonomicky zatížilo výkon dobrovolnictví a ve svém konečném důsledku jej omezilo a ztížilo další rozvoj dobrovolnictví v České republice.

Namísto nové legislativní úpravy celé oblasti dobrovolnictví vláda České republiky ve výše uvedeném usnesení podpořila realizaci **projektu „Koncepte rozvoje dobrovolnictví v ČR s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“**² (dále jen „Projekt“), reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724, který je realizován s podporou Evropského sociálního fondu Operačního programu Zaměstnanost a je přímo spojen s přípravou nové vládní Koncepte rozvoje dobrovolnictví v ČR, první svého druhu v České republice.

Cílem Koncepte je rozvoj dobrovolnictví v ČR včetně fungování dobrovolnických center, zlepšení managementu dobrovolnictví a využití jejich služeb, zvýšení dostupnosti dobrovolnictví, širší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, jejich lepší koordinace, profesionalizace a zefektivnění poskytování služeb dobrovolnictví na celém území České republiky.

Tento cíl je naplňován podporou nejen samostatným zákonem upravené dobrovolnické služby, ale i širšího dobrovolnictví vykonávaného dle obecných právních předpisů (zejména zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Zavádí do dobrovolnictví nové prvky na základě osvědčených modelů ze zahraničí i dobré praxe z krajů ČR, ale zároveň podporuje i stávající dobrovolnické struktury. Podněcuje a podporuje spolupráci, koordinaci, výměnu informací a dobré praxe mezi dobrovolnickými organizacemi, mezi ministerstvy a spolu navzájem.

Koncepte si neklade za cíl stávající dobrovolnický sektor v České republice nijak omezit, naopak **uznává potřebu směrem ke svobodnému výkonu dobrovolnictví**. Koncepte systémově pomáhá rozvoji dobrovolnictví v celé jeho šíři a poskytuje organizacím nástroje, aby tuto oblast mohly cíleně rozvíjet. Cílem Koncepte není nahradit stávající dobrovolnictví novými formami, ale spíše je obohatit o nové, osvědčené prvky. Zároveň nikoho do těchto nových prvků nenutí a nepodmiňuje již existující podporu zapojením do nich, ale staví jejich budování tak, aby nové prvky byly pro dobrovolnické organizace výhodné a měly samy svobodný zájem se do nich zapojit.

Koncepte zároveň, **ve vztahu k ministerstvům a dalším veřejným orgánům**, nezasahuje do jejich svěřené působnosti, nepřenáší ji na jiné ministerstvo ani žádný centrální orgán. Proti dosavadní roztržičnosti a nekoordinaci v oblasti podpory oborového dobrovolnictví nabízí nástroje pro zlepšení vzájemné komunikace a spolupráce, sdílení pozitivních zkušeností a dobré praxe a pro

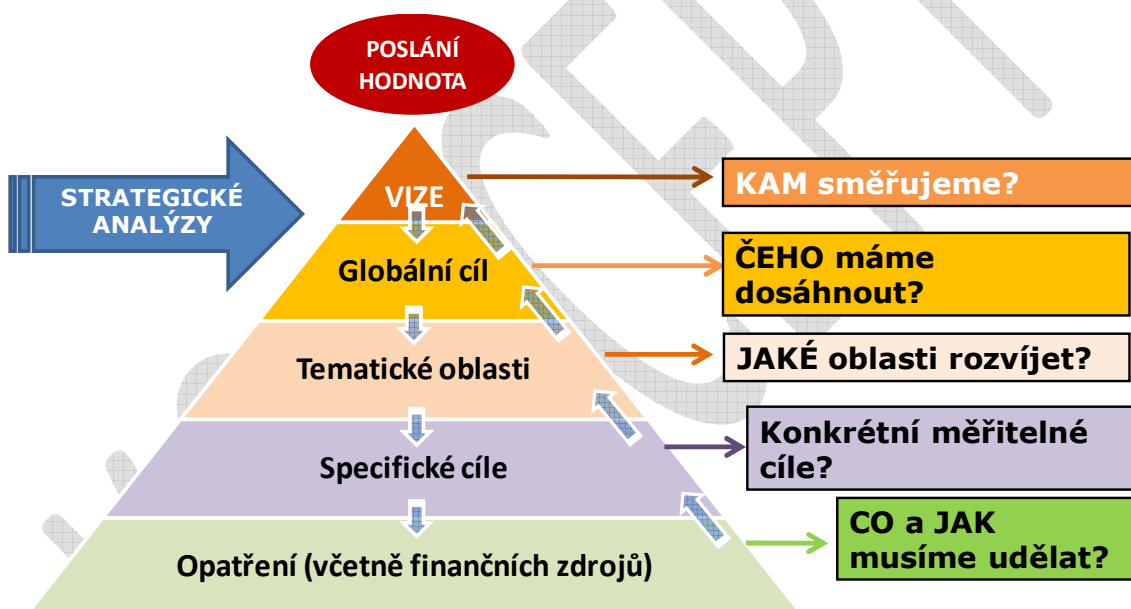
² Více o projektu viz <https://www.mvcr.cz/clanek/rozvoj-dobrovolnictvi.aspx>.

koordinaci podpory dobrovolnictví, která nadále náleží jednotlivým orgánům dle jejich působnosti.

2. STANOVENÍ HODNOTY, VIZE A GLOBÁLNÍCH CÍLŮ KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ V ČR

Koncepce pracuje s pojmy hodnota, vize, globální cíle, tematické oblasti a specifické cíle. V této kapitole jsou vymezeny hodnota, vize a globální cíle. Tematické oblasti a specifické cíle jsou popsány v kapitole Návrhová část. Jednotlivá opatření a úkoly budou součástí Akčních plánů, které budou navazovat na schválenou Koncepci.

Obrázek: Struktura směřování a cílů Koncepce

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

Hodnota (poslání)

Česká republika považuje dobrovolnictví za výraz svobody, odpovědnosti a solidarity, vnímá dobrovolnictví jako významnou hodnotu pro další rozvoj společnosti.

Z výše uvedené hodnoty vyplývá, že Koncepce nemá sloužit k restriktivnímu omezení výkonu dobrovolnictví v České republice, ale naopak tuto oblast bude podporovat směrem k aktivní občanské společnosti, a to i v souladu s hodnotami a

posláním Evropského roku dobrovolných činností a aktivního občanství, který byl vyhlášen roku 2011 Evropskou komisí, o jehož závěry se Koncepce rovněž opírá³.

Vize⁴

Vytvořit příznivé prostředí pro rozvoj dobrovolnictví v České republice, s kvalitní infrastrukturou tvořenou zejména regionálními dobrovolnickými centry, která budou přispívat ke zkvalitňování dobrovolnické činnosti, profesionalizaci managementu dobrovolnictví, osvětě a zvyšování dostupnosti dobrovolnictví.

Globální cíle⁵

G1 Rozvinout všechny formy dobrovolnictví v České republice a jejich regionální a oborovou dostupnost.

G2 Rozvinout kladný postoj české společnosti k dobrovolnictví jako k všeobecně uznávané společenské hodnotě.

Dále je návrh Koncepce rozčleněn do 4 **tematických oblastí**, které jsou naplňovány prostřednictvím 13 **specifických cílů**⁶.

Plnění Koncepce bude realizováno Akčními plány, ve kterých budou jednotlivé specifické cíle rozpracovány konkrétněji do jednotlivých opatření⁷ a úkolů dle jejich oborové gesce. Každý akční plán bude samostatně vyhodnocený a vyhodnocení bude překládáno vládě ČR. Koncepce může být pravidelně aktualizovaná, mohou být přidány nové cíle, mohou být změněny. Delší doba platnosti má i výhodu směrem k evropským fondům, neboť přesahuje i do dalšího programového období. První Akční plán na léta 2020 – 2023 bude vypracován Ministerstvem

³ Rozhodnutí Rady ze dne 27. listopadu 2009 o Evropském roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství 2011 (2010/37/ES)

⁴ Popis žádoucího budoucího stavu, kterého chceme prostřednictvím realizace strategie dosáhnout. Jedná se o dopad naplnění globálního cíle. Vztahuje se na strategii jako celek. K naplnění vize by mělo dojít ve střednědobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).

⁵ Rozvádí nadefinovanou vizi Koncepce. Jedná se o konkretizovaný (jasný, faktický a srozumitelný) popis budoucího stavu, jehož prostřednictvím bude naplněna stanovená vize. Jedná se o souhrn výsledků a dopadů specifických cílů. Vztahuje se na Koncepci jako celek. Podobně jako u vize by mělo dojít k naplnění globálního cíle ve střednědobém či dlouhodobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).

⁶ Rozpracovávají globální cíl v konkrétních tematických oblastech politiky dobrovolnictví v dlouhodobém horizontu do roku 2029.

⁷ Konkrétní kroky vedoucí k dosažení požadovaných specifických cílů. Opatření budou mít formu konkrétních doporučení a konkrétních návrhů, které mohou směřovat jak do oblasti legislativní, tak i nelegislativní. Opatření budou součástí plánovaných akčních plánů na léta: 2020-2023, 2024-2026 a 2027-2029, ve kterých budou již konkrétní gesce za opatření a termíny plnění.

vnitřa ČR po přijetí Koncepce vládou České republiky. Další Akční plány budou pro léta 2024 – 2026 a 2027 – 2029.

Klíčovou roli pro **implementaci Koncepce** bude mít **RADA DOBROVOLNICTVÍ**, jako poradní orgán vlády ČR pro dobrovolnictví, koordinovaný v gesci Ministerstva vnitra ČR na národní úrovni, kde budou zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace⁸ a dobrovolnická centra⁹.

3. ZÁKLADNÍ PRINCIPY KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ

Pro tvorbu Koncepce byly vymezeny níže uvedené základní principy rozvoje dobrovolnictví v České republice:

1. Partnerský přístup

- a. Společná tvorba prostředí
 - i. Rozvoj pro-aktivní regionální infrastruktury
 - ii. Přebírání pozitivních příkladů a zkušeností
 - iii. Podpora samosprávné činnosti dobrovolnických organizací
- b. Společná propagace dobrovolnictví
 - i. na národní, regionální a lokální úrovni

2. Transparentnost

- a. Zpracování standardů evidence¹⁰ formálních a neformálních dobrovolníků (počet osob, hodin) a nastavení transparentního financování (např. vedení odděleného účetnictví dobrovolnických center).

3. Budování společných hodnot, které přináší dobrovolnictví společnosti

- a. Partnerství, spolupráce, vzájemná tolerance, empatie, posilování národní i lokální identity, budování vzájemných vztahů v komunitě a soudržnosti ve společnosti, rozvoj neformálních susedských vazeb, občanské participace.

⁸ Dobrovolnickou organizací, se pro potřeby Koncepce, rozumí taková organizace, která pro svou vlastní činnost a potřebu využívá dobrovolníky, a ty rovněž organizuje, školí apod. V Koncepti je rovněž použito **synonymum k dobrovolnické organizaci – organizace pracující s dobrovolníky**.

⁹ Dobrovolnickými centry, se pro potřeby Koncepce, rozumí takové organizace, které dobrovolníky vyhledávají, školí, pojišťují, uzavírají s nimi smlouvy a posílají je dále pro tzv. přijímající organizace, příp. jich část využívají pro svou vlastní činnost. Dobrovolnická centra rovněž shromažďují nabídku a poptávku po dobrovolnictví v daném území (lokální, regionální apod.) a aktivně propagují dobrovolnictví.

¹⁰ Nárůst administrativy spojené s přesnou evidencí je nutno posuzovat v kontextu možného narušení spontánnosti dobrovolnictví. Opačným argumentem je důraz na transparentnost a tím zlepšení kvality financování. Dále přesné vykazování povede k přesnějšímu ohodnocování dopadu dobrovolnické činnosti, důkazu její společenské prospěšnosti a tím i zvýšení společenské prestiže.

- b. Nutnost zachování spontánnosti dobrovolnictví, jelikož je založeno na vyzrálé svobodné vůli člověka v citové oblasti, která se následovně projevuje jako potřeba darovat druhému člověku nebo společnosti v celé šíři svůj čas, energii. Tato hodnota má morální, duševní, duchovní rozměr a zároveň se stává přidanou hodnotou, nadhodnotou (ve smyslu duševního/duchovního zrání) pro rozvoj celé společnosti.

4. Mezinárodní dimenze dobrovolnictví v kontextu Agendy 2030

- a. Respektování principů udržitelného rozvoje (rozvoj dobrovolnictví s ohledem na sociální, ekonomické a environmentální aspekty) a zapojení též do mezinárodního dobrovolnictví. Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj, přijatá v roce 2015 všemi členskými státy OSN¹¹, a jí definované Cíle udržitelného rozvoje jsou reflektovány na evropské i národní¹² úrovni.

¹¹ Podpoře dobrovolnictví pro naplňování Agendy 2030 se v rámci systému OSN dlouhodobě věnuje především program *UN Volunteers* (více na <https://www.unv.org/>).

¹² Usnesení Vlády ČR ze dne 17. října 2018 č. 670 k Implementaci Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje OSN) v České republice a Usnesení Vlády ČR ze dne 17. října 2018 č. 669 o Implementačním plánu Strategického rámce Česká republika 2030.

4. ANALYTICKÁ VÝCHODISKA

Analytickým východiskem pro zpracování Koncepce jsou výstupy Projektu, tj. Analýza stavu dobrovolnictví v České republice a zahraničí (včetně příkladů dobré praxe) a Návrh Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice¹³.

Z těchto výstupů je zřejmé, že **Česká republika má v oblasti dobrovolnictví na čem stavět**, neboť se může opírat o dlouhodobou historickou tradici dobrovolnických aktivit v rámci spolkové činnosti. Existuje zde rozvinutý sektor dobrovolnictví, který zahrnuje různorodé organizace z hlediska oblasti vykonávané dobrovolnické činnosti včetně silných organizací s velkou tradicí a zkušenostmi. Dobrovolnická činnost vytváří v ČR významnou hodnotu - v roce 2016 činila hodnota dobrovolnické práce nejméně 6,4 miliardy Kč. Část dobrovolnictví je upravena samostatným zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Dobrovolnictví jako průřezové téma je podporováno v rámci strategických dokumentů mnoha ministerstev. Některá ministerstva, kraje či obce podporují dobrovolnictví dotačními programy. Některá dobrovolnická centra a organizace mají schopný a vzdělaný management, což pozitivně ovlivňuje jejich dlouhodobý přínos a rozvoj v oblasti dobrovolnictví.

Tato pozitiva však nepředstavují ideální situaci, ale spíše základ, na kterém je možné stavět a rozvíjet dobrovolnictví v ČR. V rámci dobrovolnické infrastruktury, přístupu odpovědných subjektů veřejné správy na národní, regionální i lokální úrovni, kvality managementu dobrovolnictví i v rámci propagace a široké osvěty je nutné realizovat řadu opatření, která jsou nezbytná pro další rozvoj dobrovolnictví. Jako inspirace pro tuto Koncepti slouží nejen domácí, ale i zahraniční zkušenosti a příklady dobré praxe.

Tato kapitola se zabývá základními oblastmi rámce dobrovolnictví, a to počty dobrovolníků (přehledem o nich), právním rámcem, institucionálním rámcem na národní, regionální a lokální úrovni, ale i samosprávné úrovni samotných dobrovolnických organizací, ekonomickým rámcem včetně finančních zdrojů pro dobrovolnictví a situací v oblasti dobrovolnictví v zahraničí. **Jednotlivé podkapitoly obsahují vždy stručný popis situace, zdůrazňují aktuální (avšak v mnoha případech dlouhodobé) problémy v dané oblasti a na závěr zmiňují souvislost s návrhovou částí Koncepce.**

¹³ Výstupy dostupné zde: <https://www.mvcr.cz/clanek/vystupy-projektu-rozvoj-dobrovolnictvi.aspx>.

4.1 Počet dobrovolníků

Dle údajů neziskových institucí lidé jako dobrovolníci v roce 2016 odpracovali 46,1 mil. hodin. Hodnota jejich práce činila 6,4 miliardy korun (přepočteno ČSÚ dle mediánu mzdy z informačního systému o průměrném výdělku). Jelikož dobrovolník může pracovat i pro více neziskových institucí, publikuje se v satelitním účtu neziskových organizací počet dobrovolníků v podobě úvazků přepočtených na plnou pracovní dobu (FTE). Dobrovolníci tvořili v roce 2016 po přepočtu 26 661 úvazků.

Tabulka: Počet dobrovolníků přepočtený na celé úvazky¹⁴ a počet odpracovaných hodin

Rok	Počet dobrovolných pracovníků			Počet hodin odpracovaných dobrovolníky		
	Neziskový sektor celkem	Nefinanční a finanční instituce	Neziskové instituce sloužící domácnostem	Neziskový sektor celkem	Nefinanční a finanční instituce	Neziskové instituce sloužící domácnostem
2008	↑ 27 255	↑ 306	↑ 26 949	↑ 47 205 654	↑ 530 707	↑ 46 674 947
2009	↑ 27 145	⇒ 165	↑ 26 979	↑ 47 177 450	⇒ 287 072	↑ 46 890 116
2010	↓ 25 039	⇒ 169	↓ 24 870	↓ 44 320 933	⇒ 299 531	↓ 44 021 402
2011	⇒ 25 983	⇒ 168	⇒ 25 815	⇒ 45 185 506	⇒ 292 602	⇒ 44 892 904
2012	⇒ 25 964	⇒ 104	⇒ 25 860	⇒ 44 866 218	⇒ 180 088	⇒ 44 686 130
2013	↓ 25 307	⇒ 107	↓ 25 200	↓ 43 763 665	⇒ 184 448	↓ 43 579 217
2014	⇒ 26 414	↓ 61	⇒ 26 353	⇒ 45 605 895	↓ 106 118	⇒ 45 499 777
2015	⇒ 26 102	↓ 60	⇒ 26 042	⇒ 45 140 006	↓ 104 173	⇒ 45 035 833
2016	⇒ 26 661	↓ 44	↑ 26 617	⇒ 46 125 037	↓ 76 999	⇒ 46 048 038

Zdroj: ČSÚ, *Satelitní účet neziskových institucí 2008 – 2016*. SA000109 Agregace neziskového sektoru.

V České republice **se neprovádí žádné šetření dobrovolníků v domácnostech**. Odhady ČSÚ o této skupině obyvatelstva tedy vycházejí pouze z údajů, které má úřad k dispozici od neziskových institucí. Ty však nejsou kompletní, a proto mají údaje o dobrovolnících omezenou validitu. Na základě poznatku z terénu **dochází k výraznému podhodnocení počtu dobrovolníků a počtu hodin vykonávané dobrovolné činnosti**. Na základě expertního odhadu se pohybuje počet dobrovolníků kolem 2 mil. osob¹⁵, ze všech občanů, kteří se během svého života dobrovolnictví věnovali a věnují. Jiné **přesné informace ani odhady o počtu dobrovolníků a jimi vykonané činnosti**, než výše uvedené, bohužel nejsou k dispozici.

Neexistuje jednotné vykazování evidence dobrovolníků a jejich činnosti, což limituje nejen získání lepšího přehledu o dobrovolnictví v ČR, ale i vyšší podporu

¹⁴ Počet úvazků nelze v žádném případě zaměňovat s počtem dobrovolníků. Počet dobrovolníků je mnohem vyšší. Dobrovolníci svou činnost vykonávají ve volném čase, i ty aktivnější věnují dobrovolnictví „jen“ několik hodin týdně. Většina dobrovolníků ale tuto činnosti vykonává spíše nárazově, při různých akcích, zpravidla jen několikrát (nebo také jen jednou) do roka.

¹⁵ Jedná se však pouze o přibližný odhad, jelikož k satelitnímu účtu neziskových organizací je nutno přidat počty dobrovolníků v příspěvkových a dalších organizacích, které nespádají do neziskového sektoru. (expertní odhad TOŠNER, J., HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.).

dobrovolnictví (např. vyšší poskytování dotací, větší umožnění spolufinancování vlastního podílu na dotaci neziskových organizací dobrovolnickou činností).

Pro zlepšení evidence počtu dobrovolníků a zlepšení monitoringu je v návrhové části vymezen specifický cíl „AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví“.

4.2 Právní rámec

Zákonem upravujícím oblast dobrovolnictví v České republice je **zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů** (dále jen „zákon o dobrovolnické službě“). Dne 5. června 2014 nabyl účinnosti zákon č. 86/2014 Sb., kterým se mění zákon o dobrovolnické službě. Ten reagoval především na požadavky vyplývající ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a z usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepti státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 - 2013¹⁶ a usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013 - 2017.

Dále je důležitá právní úprava pro dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb, kde dle **zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, v § 115 a § 120 zmiňuje účast dobrovolníků dle jiných právních předpisů (s odkazem na zákon o dobrovolnické službě) a v § 100, odst. 2 stanovuje povinnost mlčenlivosti také dobrovolným pracovníkům. Sociální služby jsou už historicky nepočtenější oblastí, kterou dobrovolníci využívají.

Dle právního stavu k 1. 4. 2019, se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené zákony:

- **zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti**

- § 41 odst. 3 písm. e) se výkon dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy dobrovolníka s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, nebo výkonu veřejné služby na základě smlouvy o výkonu veřejné služby, pokud rozsah vykonané služby překračuje v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, považuje za náhradní dobu zaměstnání

- **zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění**

- v části druhé v § 7 odst. 1 písm. m) osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu na základě smlouvy s vysílající organizací, které byla

¹⁶ Dne 12. května 2014 byla usnesením vlády ČR č. 342 schválena Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020.

udělena akreditace Ministerstvem vnitra, v rozsahu překračujícím v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, jsou uváděni jako pojištěnci, pokud nejsou plátcem pojistného z jiného titulu

- **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**

- v § 49 odst. 2 písm. d) uznává odbornou způsobilostí pro účely poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami, pokud absolvovaly přípravu pro dobrovolníky organizovanou vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra podle zákona o dobrovolnické službě, a je-li tato příprava zaměřena na pomoc při péči o děti, mládež a rodinu v jejich volném čase

- **zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce**

- v § 6 odst. f) uvádí, že působnost úřadu se vztahuje také na vysílající a přijímající organizace a dobrovolníky při výkonu dobrovolnické služby podle zákona o dobrovolnické službě

- **zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích**

- v § 13 odst. 1 písm. e) jako účastník klinické zkoušky může být pouze zdravý dobrovolník nebo pacient. Specifikace dobrovolníka je pouze obecná a neodkazuje na zákon o dobrovolnické službě.

Dále se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené vyhlášky:

- z oblasti vzdělávání: **vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání**, ze dne 9. února 2005: v §2 odst. 1 d) se zájmové vzdělávání uskutečňuje osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, a činností vedoucí k prevenci rizikového chování a výchovou k dobrovolnictví. Termín dobrovolnictví se neváže na zákon o dobrovolnické službě.
- z oblasti sociálně-právní ochrany dětí: **vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí**, ze dne 17. prosince 2012: v příloze 1 vyhlášky jsou uvedeny Standardy kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany orgány sociálně-právní ochrany: 5e Orgán sociálně-právní ochrany dětí určuje, zda umožní studentům a jiným fyzickým osobám stát se stážisty nebo dobrovolníky na svém pracovišti. Orgán sociálně-právní ochrany umožňuje studentům nebo jiným fyzickým osobám působit jako stážisté nebo dobrovolníci, a to na základě smlouvy a po náležitém proškolení. Není zde uvedena vazba na zákon o dobrovolnické službě.
- z oblasti účetnictví: **vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví**, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není

podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ze dne 6. listopadu 2002: určuje, že do osobních nákladů patří i ty vztahující se k dobrovolníkům. Pojem dobrovolník se nevztahuje na zákon o dobrovolnické službě.

- z oblasti statistických zjišťování: **vyhláška č. 373/2017 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2018**, ze dne 19. října 2017: podle ní se zjišťuje evidence dobrovolníků u zdravotnických služeb; dobrovolník není definován ve vazbě na zákon o dobrovolnické službě.

Návrhová část vychází ze současného **legislativního rámce**, který byl dobrovolnickými organizacemi¹⁷, i zástupci pracovní skupiny Ministerstva vnitra České republiky ke tvorbě Koncepce shledán jako **dostatečný**. Myšlenka nového komplexního zákona o dobrovolnictví byla vládou odmítnuta usnesením vlády č. 942/2016 ze dne 24. října 2016, kdy takový předpis byl shledán jako nadbytečný a navíc jeho existence by spíše mohla svobodné dobrovolnictví spíše omezit, než rozvíjet. Výše uvedené ale **nevylučuje dílčí legislativní úpravy** zákona o dobrovolnické službě či ostatních právních předpisů, které by byly činěny **ve prospěch rozvoje dobrovolnictví** – viz specifický cíl BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů.

4.3 Institucionální rámec

4.3.1 Ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy

Politika dobrovolnictví v České republice není jednotně řízena z důvodu velké šíře oblastí, ve kterých dobrovolnictví působí. Pravomoci a působnost jednotlivých ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy upravuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (kompetenční zákon).

Činnost ústředních orgánů státní správy v oblasti dobrovolnictví lze obecně rozdělit na roli legislativní, koncepční, metodickou a realizační. Koncepční role je prováděna tvorbou a naplňováním resortních i meziresortních koncepcí a strategií. Metodická role je uskutečňována vydáváním závazných nebo doporučujících metodik/metodických postupů. Realizační role se projevuje formou veřejných výdajových programů, které podporují dobrovolnictví v jednotlivých oblastech.

¹⁷ Tento závěr je založen na základě výsledků z individuálních polostrukturovaných rozhovorů se 14 dobrovolnickými centry ve všech krajích České republiky a v hlavním městě Praha; dále na individuálních polostrukturovaných rozhovorech s dalšími 14 organizacemi pracujícími s dobrovolníky v jednotlivých oblastech (většinou se jednalo o organizace s celostátní působností). Podkladem k tomuto závěru byly také informace z realizovaných kulatých stolů na konferenci „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, která se konala v březnu 2018 v Praze. Účastníky konference byli zástupci NNO a dalších organizací přijímajících dobrovolníky, jednotlivých ministerstev, krajů, obcí.

Dále je uvedeno **stručné vymezení kompetencí jednotlivých resortů v oblasti dobrovolnictví.**

Úřad vlády ČR

Oblast dobrovolnictví na Úřadu vlády České republiky má v kompetenci Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky.

Dobrovolnictví jako jedno z průřezových témat a znaků neziskových organizací je řešeno v materiálu Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím v letech 2015 – 2020 (usnesení vlády č. 608 ze dne 29. července 2015). Z této politiky vyplývá řada úkolů vlády ČR zejména pro úroveň ministerstev.

Dotční programy Úřadu vlády (např. na podporu celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, rovnosti žen a mužů, zdravotně postižených, protidrogové politiky, menšinových jazyků, romské menšiny) sice nejsou primárně zaměřeny na oblast dobrovolnictví, ale dobrovolnictví (vykonávané dle zákona o dobrovolnické službě) podporují tím, že činnost dobrovolníků vykonaná v rámci projektu může být zahrnuta do spolufinancování projektu.

Ministerstvo vnitra (MV)

Klíčovým odborem pro oblast dobrovolnictví je odbor prevence kriminality, který je gestorem zákona o dobrovolnické službě, na základě kterého uděluje akreditace programům nebo projektům dobrovolnických organizací a na tyto akreditované programy nebo projekty poskytuje organizacím také dotace. Vedle dotací akreditovaným programům a projektům dobrovolnických organizací poskytuje MV také dotace obcím na specifický projekt v oblasti bezpečnosti „Bezpečnostní dobrovolník“.

MV také realizuje projekt „Koncepte rozvoje dobrovolnictví v ČR s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“, který je velmi úzce provázán s touto Konceptí a jehož cílem je rozvoj dobrovolnictví v ČR obecně a zajištění jeho regionální a oborové dostupnosti po celé ČR.

MV se dlouhodobě zabývá také dobrovolnictvím při mimořádných stavech a krizových situacích. Odbor prevence kriminality zastřešuje činnost pracovní skupiny Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech, která v pravidelných intervalech zasedá a diskutuje nové zkušenosti a názory v této problematice. MV dále vydává četné metodiky pro a manuály obce, ve kterých je možnost využití dobrovolníků také zmiňována (obecný Manuál pro obce, Pravidla

dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech, Příručka pro obce využitelná při vzdělávání pracovníků krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

Dobrovolnictví spadá především pod odbor pro mládež. Dobrovolnictví je součástí koncepcí podpory mládeže. Kromě samotné podpory rozvoje dobrovolnictví MŠMT podporuje uznávání kompetencí získaných dobrovolnictvím a podporuje jejich využívání. Metodicky podporuje organizace a instituce pracující s dobrovolníky. V rámci kompetencí ministerstva se dobrovolnictví věnuje i Koncepci podpory sportu 2016 – 2025. Výchova k dobrovolnictví je ve vyhlášce MŠMT o zájmovém vzdělávání uvedena jako jedna z forem zájmového vzdělávání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím své příspěvkové organizace Dům zahraniční spolupráce spravuje evropský grantový program Evropský sbor solidarity, který podporuje individuální i týmové dobrovolnictví, a to na národní i mezinárodní úrovni. Podpora dobrovolnictví se projevuje i v dotačních programech MŠMT a v činnosti MŠMT jako řídicího orgánu Operačního programu výzkum, vývoj a vzdělávání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Kompetenčně dobrovolnictví spadá pod odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení. Dále je dobrovolnictví podporované v rámci aktivní politiky stárnutí, které spadá pod odbor rodinné politiky a politiky stárnutí. Jak bylo uvedeno v kapitole Právní rámec, podpora dobrovolnictví je promítnuta i do právních předpisů v působnosti MPSV. Vedle legislativní oblasti se podpora dobrovolnictví promítá i do strategických materiálů MPSV, zejména materiálů věnujících se problematice stárnutí populace.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost 2014 – 2020, ve kterém je rovněž zahrnuta podpora dobrovolnictví (mj. je z něj realizován i zmiňovaný Projekt MV). Podpora dobrovolnictví se promítá i do vlastních dotačních programů MPSV, a to zejména na podporu seniorských a proseniorských organizací a krajských samospráv v oblasti stárnutí. S touto oblastí souvisí i metodika MPSV „Dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR“.

Ministerstvo kultury (MK)

V resortu Ministerstva kultury náleží dobrovolnictví do gesce odboru regionální a národnostní kultury. Podpora dobrovolnictví je součástí hlavního strategického

materiálu resortu – Státní kulturní politiky na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025) a dalších rozvojových dokumentů týkajících se jednotlivých oborů kultury. Resort vydal rovněž Metodické doporučení Ministerstva kultury ČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění. V některých dotačních programech Ministerstva kultury je možné vykázat hodnotu dobrovolnické činnosti v konečném vyúčtování ve spoluúčasti příjemce dotace na financování projektu. Dobrovolníci působí v kulturních institucích (ve veřejných knihovnách, muzeích a galeriích, divadlech, kulturních domech atd.) včetně státních příspěvkových organizací Ministerstva kultury, pomáhají také při organizaci a pořádání uměleckých činností. Nezastupitelnou roli mají též při péči o kulturní dědictví.

Ministerstvo zdravotnictví (MZ)

Na Ministerstvu zdravotnictví spadá dobrovolnictví do kompetence Odboru zdravotní péče, v jehož gesci je také Pracovní skupina pro dobrovolnictví ve zdravotnictví, která byla na MZ zřízena jako poradní a iniciační orgán pro dobrovolnické programy ve zdravotnictví s cílem ukotvit dobrovolnickou činnost do strategie zdravotní politiky. Vzniku Pracovní skupiny pro dobrovolnictví ve zdravotnictví předcházelo přijetí Akčního plánu č. 09: Zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb, který je součástí Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí - Zdraví 2020, která byla schválena usnesením vlády ze dne 8. ledna 2014 č. 23 a následně usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ze dne 20. března 2014 č. 175. Základní pravidla pro bezpečnou realizaci dobrovolnického programu a pro jeho evaluaci jsou uveřejněna formou metodických doporučení ve Věstnicích MZ. Rozvoj dobrovolnických programů ve zdravotnictví MZ podporuje také formou finančních dotací, a to již od roku 2002 prostřednictvím Programu vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením.

Jednou z klíčových priorit AP č. 09 je „Zvýšení zainteresovanosti veřejnosti a pacientů na kvalitě a bezpečí zdravotních služeb“. Tato klíčová priorita ve své návrhové a analytické části definuje mimo jiné i opatření „Vytvořit dlouhodobý a udržitelný plán pro systematické zavedení dobrovolnických programů ve zdravotnictví tak, aby se společně s klinickou účinností staly klíčovou složkou zajištění kontinuálního zvyšování bezpečí pacientů a kvality poskytovaných zdravotních služeb“.

Ministerstvo zdravotnictví za tímto účelem od 1. 6. 2019 realizuje v rámci Operačního programu Zaměstnanost, prioritní osa OPZ: 3.1 – Podpora sociální integrace a sociálních služeb, inovační projekt s názvem „Efektivizace systému nemocniční péče v ČR prostřednictvím dobrovolnické činnosti“ (registrační číslo CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0007517), který je spolufinancovaný Evropskou unií z Evropského sociálního fondu.

Ministerstvo životního prostředí (MŽP)

Na Ministerstvu životního prostředí spadá dobrovolnictví do kompetence odboru finančních a dobrovolných nástrojů. Dobrovolnictví je zakotveno ve strategických dokumentech Státní politika životního prostředí ČR a Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky. Činnost dobrovolníků (dle zákona o dobrovolnické službě) vykonávaná v rámci projektů NNO podporovaných dotacemi MŽP může být zahrnuta do spolufinancování projektu.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV)

V rámci Ministerstva zahraničních věcí se dobrovolnictvím koncepčně i v realizační rovině zabývá zejména odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. V rámci Strategie zahraniční rozvojové spolupráce ČR 2018 – 2030 je podpora programu Dobrovolníci OSN (UNV) jednou z priorit multilaterální spolupráce ČR, s důrazem na rozvíjení programu vysílání mladých dobrovolníků do agencí OSN, který je financován z rozvojového rozpočtu MZV. V dotační politice MZV jsou podporovány projekty českých neziskových organizací využívajících dobrovolníky v oblasti rozvojové spolupráce, transformační spolupráce a humanitární pomoci i ve spolupráci s příslušnými evropskými programy, zejména Humanitárními dobrovolníky EU. MZV rovněž podporuje akreditování příslušných zahraničních a výměnných programů dle zákona o dobrovolnické službě.

V ČR **dosud neexistovala vládní Koncepce**, která by na národní úrovni řešila problémy dobrovolnictví a usilovala o jeho rozvoj. **Neexistuje poradní orgán pro dobrovolnictví na národní úrovni**, kde by byly zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace a centra. Dosud **nebyla ani dostatečná politická podpora** představitelů státu, ale ani krajů či měst v oblasti dobrovolnictví.

Jako reakce na **nejednotnost řízení politik dobrovolnictví** v České republice z centrální úrovně je v návrhové části uveden specifický cíl „AS3/ Vytvořit institucionální a legislativní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“. Tento cíl předpokládá vytvoření RADY DOBROVOLNICTVÍ a jejího sekretariátu, jako poradního orgánu vlády ČR pro dobrovolnictví s koordinací v gesci MV na národní úrovni, se zastoupením ústředních orgánů státní správy, samospráv, dobrovolnických organizací a dobrovolnických center. Cílem bude posílit vzájemnou spolupráci a koordinaci, výměnu informací a dobré praxe.

I přes existující podporu dobrovolnictví, resp. převážně dobrovolnické služby, zahrnutí dobrovolnictví do některých strategických materiálů ministerstev či realizaci několika málo projektů na rozvoj dobrovolnictví v gesci jednotlivých resortů, je tato **podpora roztržštěná, nekoordinovaná a zejména pak nedostatečná, plnění strategických dokumentů** ministerstev v oblasti dobrovolnictví v mnoha případech **formální**, bez dostatečné podpory. **Projektů či jiných aktivit na rozvoj dobrovolnictví** ve vymezených působnostech jednotlivých resortů je prozatím **málo** a teprve se s nimi začíná.

Na tyto problémy reaguje celá tematická oblast TO B/ Zvýšení motivace a podpory dobrovolníků a dobrovolnických organizací ze strany resortů, specifické cíle „BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace)“, „BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů“, „BS3/ Podporovat dobrovolnictví v oblastech působnosti jednotlivých resortů“, „BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví“, „BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů“.

4.3.2 Celostátní platforma na úrovni dobrovolnických organizací

V České republice působí jedna národní oborová asociace: **Národní asociace dobrovolnictví, z.s.**, která sdružuje dobrovolnické organizace (organizace pracující s dobrovolníky), dobrovolnická centra, mentoringové dobrovolnické programy a propaguje dobrovolnickou činnost a celkově oblast dobrovolnictví na národní úrovni. Činnost zahájila jako Asociace Pět P v roce 2001 a během let se přetřansformovala do současné podoby.

Záměrem Národní asociace dobrovolnictví, z.s., je všestranně podporovat rozvoj dobrovolnictví a dobrovolnických mentoringových programů v České republice a poskytovat služby svým členům a hájit a prosazovat jejich zájmy a realizace vzdělávacích, informačních a poradenských aktivity pro své členy.

Dále existuje několik dalších neziskových organizací/asociací, v ČR, které se obecně zabývají politikou nestátního neziskového sektoru, např.: Česká rada dětí a mládeže, Asociace nestátních neziskových organizací v ČR, z.s., či Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.

Zatím se však v České republice **z důvodu velké roztržštěnosti dobrovolnického sektoru dostatečně nevyvinula reprezentativní platforma jako samosprávná organizace vzniklá z iniciativy dobrovolnických organizací**, která by hájila zájmy dobrovolnických organizací směrem k orgánům veřejné správy, ale zároveň také vytvářela standardy, metodiky a doporučení pro dobrovolnickou činnost a management dobrovolnictví, vzdělávací programy,

předávání dobré praxe apod. a tím kultivovala prostředí v oblasti dobrovolnictví. Prozatím nejbliže k tomu má zmiňovaná Národní asociace dobrovolnictví, z.s.

Se zapojením samosprávných asociací do tvorby politiky dobrovolnictví počítá specifický cíl „AS3/ Vytvořit institucionální a legislativní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“. Tento cíl předpokládá vytvoření NÁRODNÍ PLATFORMY DOBROVOLNICTVÍ- samosprávné organizace dobrovolnických organizací/center.

4.3.3 Regionální úroveň v České republice v oblasti dobrovolnictví

Na regionální úrovni je **nejméně rozvinutá** dobrovolnická infrastruktura, což je způsobeno tím, že nejdříve se rozvíjela národní a lokální úroveň. Vyšší územně samosprávné celky tak, jak jsou zakotveny v Ústavě ČR, vznikly v rámci druhé fáze reformy veřejné správy v roce 2001¹⁸.

Tato relativně mladá regionální struktura po svém vzniku přistoupila k problematice dobrovolnictví různým způsobem. V současné době na regionální úrovni jsou **mezi jednotlivými kraji výrazné rozdíly**, a to jak ve způsobu organizace podpory dobrovolnického sektoru, tak i z hlediska kompetenčního. V některých krajích není vymezeno, pod které představitele samosprávy problematika dobrovolnictví patří. Podpora dobrovolnictví mezi jednotlivými kraji je v současné době velmi rozdílná. Většinou je rozčleněna do jednotlivých odborných oblastí, ale v některých krajích dochází k systémové koordinaci aktivit v dobrovolnickém sektoru. Na rozdíl od řady zahraničních zemí **neexistují v ČR regionální dobrovolnická centra**, která koordinují rozvoj dobrovolnictví a pomoc dobrovolnickým organizacím i dobrovolníkům na regionální úrovni.

V rámci návrhové části tuto oblast řeší specifické cíle „AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky“ a „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“.

4.3.4 Lokální úroveň v oblasti dobrovolnictví v České republice

Lokální úroveň se v oblasti dobrovolnictví rozvíjela nejdříve a tvoří **základní pilíř dobrovolnictví v České republice**. V současné době **existuje spousta lokálních dobrovolnických organizací**, které někdy vykazují **některé prvky dobrovolnických center**. Tato lokální dobrovolnická centra spolupracují s obcemi a městy v oblasti dobrovolnictví a dalšími příslušnými organizacemi v regionu

¹⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

(především příspěvkovými organizacemi měst a obcí – domovy seniorů, dětské domovy, nemocnice apod.) a pomáhají utvářet koncepci (ať již psanou, či nepsanou) rozvoje dobrovolnictví na území města. Byť lokální úroveň je v oblasti dobrovolnictví nejrozvinutější a síť dobrovolnických organizací v ČR poměrně široká, **i zde existují lokality s méně rozvinutým dobrovolnictvím.**

Mezi **hlavní problémy** dobrovolnictví na lokální úrovni patří **nejistota v dalším fungování a podpory ze strany obce** (závislá na volebních cyklech), neexistence stabilního financování, častý problém zajistit dobrovolníkům potřebné vzdělání či supervize, nedostatečné ohodnocení koordinátorů dobrovolnictví ad.

V návrhové části v rámci specifického cíle „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“ je vymezena základní činnost lokálních dobrovolnických center, kterým je třeba také zajišťovat systémovou podporu.

4.4 Ekonomický rámec

V obecné rovině je **dobrovolnictví nedostatečně reflektováno v ekonomické oblasti.** Absence evidence výkonu dobrovolnictví v účetnictví zapříčiňuje podceňování tohoto jevu v ekonomice. Výkon dobrovolnické činnosti by měl být standardním výnosem; přestože nedochází k přesunu peněz, dochází k vytváření hodnoty lidské činnosti.

Dobrovolnictví je důležitým faktorem pro fungování neziskových institucí. **Tvoří významnou část celkové pracovní síly v sektoru neziskových institucí** sloužících domácnostem (NISD), v roce 2016 to bylo 51,2 %¹⁹. Dobrovolnická činnost není placená, tudíž neziskové instituce ušetří na mzdových nákladech. Dobrovolnickou činností jsou **vytvářeny hodnoty, které zvyšují celkovou produkci neziskových institucí.**

Český statistický úřad publikuje Satelitní účet neziskových institucí (SÚNI).²⁰ Významným přínosem Satelitního účtu neziskových institucí je **i vyjádření dobrovolnické činnosti a započtení její hodnoty do národních účtů.**²¹ V roce

¹⁹ ČSÚ. Satelitní účet neziskových institucí. SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2015.

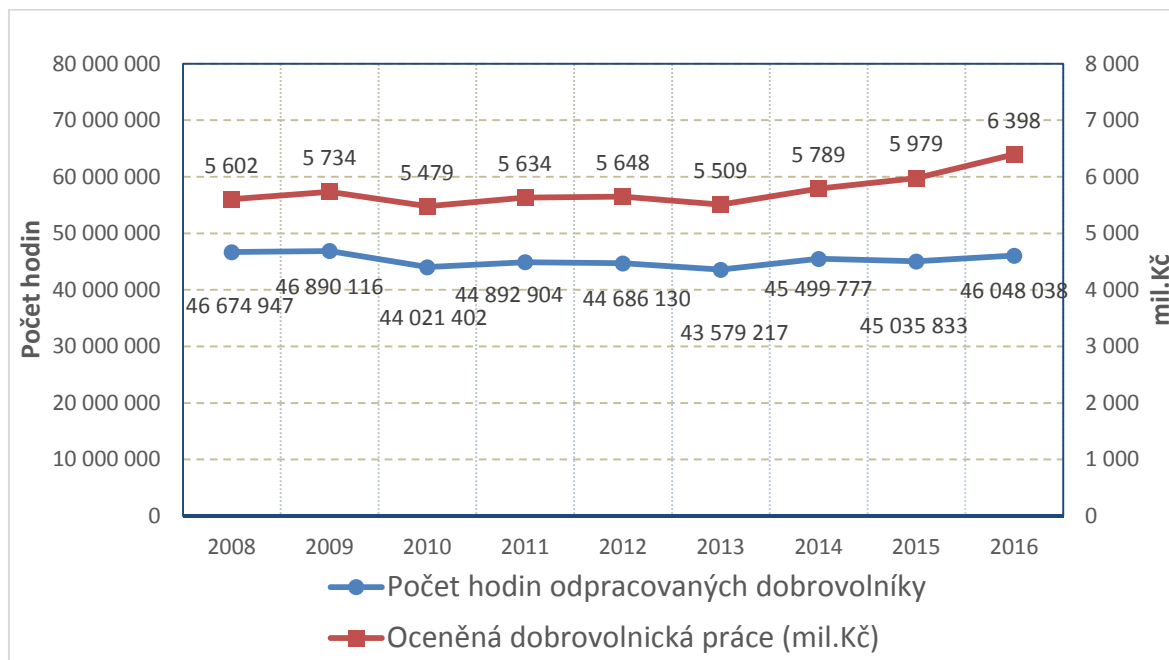
²⁰ V roce 2016 bylo v ČR 137 594 neziskových institucí. V roce 2016 činila produkce českého neziskového sektoru 118 miliard Kč, z toho přes polovinu vytvořily veřejné vysoké školy. Český neziskový sektor se v roce 2016 podílel na tvorbě HDP České republiky ve výši 1,66 %. V roce 2016 pracovalo pro český neziskový sektor přes 104 tisíc zaměstnanců v přepočtu na plné pracovní úvazky, což činilo 2,01 % podílu na zaměstnanosti ČR.

²¹ Pod pojmem „dobrovolník“ je zde uvažována taková osoba, která není pro danou dobrovolně vykonávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává bez

2016 pro český neziskový sektor odpracovali dobrovolníci 46,1 miliónů hodin v hodnotě 6,4 miliard korun²².

Následující graf uvádí vývoj ocenění dobrovolnické práce (činnosti) za neziskové instituce sloužící domácnostem od roku 2008.

Obrázek: Ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem

Zdroj: ČSÚ, Časové řady Satelitního účtu neziskových institucí 2008 – 2016

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že **hodnota práce, kterou dobrovolníci odvádějí pro společnost k veřejně prospěšným účelům, neustále roste.** Dobrovolníci z velké části vykonávají činnosti, které by jinak musela zajišťovat ze svých prostředků veřejná správa, tj. stát, kraje a obce. Mnoho důležitých služeb se dnes spoléhá na pomoc dobrovolníků, bez nich si nelze péči a pomoc potřebným ani představit.

Proto je nutné dobrovolnictví ze všech úrovní podporovat. Vyplatí se to. Prostředky vložené do dobrovolnictví nám dobrovolníci svou činností násobně vrací zpět.

peněžní či jiné odměny nebo právního nároku (vč. nároku vyplývajícího z povinností členů dle stanov nebo jiných usnesení ekonomického subjektu). Dobrovolníky zde mohou být jak osoby odvádějící neziskovému subjektu práci dle zákona o dobrovolnické službě, tak další osoby vykonávající práci v organizaci bez nároku na odměnu (např. nehonoraní členové správních a kontrolních orgánů).

²² Metoda ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV) zůstává jako nejvhodnější způsob hodnocení dobrovolné práce. Pro rok 2016 hodnota mediánu mezd v ČR podle ISPV dosahovala 138,95 Kč/hod. Tímto mediánem byl vynásoben počet hodin odpracovaných dobrovolníky, který Český statistický úřad získal ze statistických šetření výkazy NI 1-01(a).

Finanční zdroje pro dobrovolnictví

V současné době existuje **jen několik málo možností financování dobrovolnických organizací, center a programů:**

- **dotace od MV ČR na rozvoj dobrovolnické služby.** Tato podpora ale každý rok klesá, protože MV rozděluje léta neměnnou částku pro potřeby stále přibývajících akreditovaných programů/projektů (nestačí k pokrytí ani 50 % uplatňovaných nákladů);
- na jednotlivých **ministerstvech** jsou **grantové a dotační programy**, ve kterých je možno žádat na dobrovolnictví, ale obvykle v návaznosti na konkrétní témata toho či onoho resortu; případně je možné započítat odvedenou práci dobrovolníků (zpravidla realizovanou dle zákona o dobrovolnické službě) na krytí podílu spolufinancování organizace na projektu;
- **na vybraných resortech** (zejména MŠMT a MZV) jsou finančně podporovány mezinárodní dobrovolnické programy EU²³ nebo OSN, do nichž se mohou zapojovat české neziskové organizace nebo jednotliví dobrovolníci;
- **grantové a dotační programy** krajů a měst; případně obec nebo kraj ve spolupráci s pracovními skupinami organizací spolupracujících s dobrovolníky jednorázově vyčlení ve svém rozpočtu potřebnou částku pro podporu tohoto typu činnosti;
- dále lze **využít finančních zdrojů z nadací a dalších možných sponzorů**, a to jak fyzických tak právnických osob. V této oblasti je často dobrovolnickými organizacemi i dobrovolnickými centry uváděno, že **fundraising** na samotné dobrovolnictví není příliš účinný, je nutné ho propojit se získáváním financí na konkrétní téma, například ohrožené děti v mentoringových dobrovolnických programech.

Tato **podpora je však roztříštěná, nekoordinovaná a zejména pak nedostatečná**, až na výjimky není z centrální úrovně podporován samotný výkon dobrovolnictví, v rámci dotací je spíše možno (ale také jen v některých případech) spolufinancovat vlastní podíl dotace nestátní neziskové organizace vyčíslený dobrovolnickou činností. Podpora na regionální a lokální úrovni je často odvislá od politické reprezentace a není zdaleka samozřejmostí ani ve všech krajích ČR, natož obcích.

V návrhové části je potřeba ekonomické podpory dobrovolnictví provázána nikoli na jeden cíl, ale na více specifických cílů napříč tematicky oblastmi, zejména pak „AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území

²³. EU grantový program Evropský sbor solidarity, který umožňuje financování dobrovolnických projektů pro mladé lidi ve věku 18 – 30 let. V příštím víceletém finančním rámci pro období 2021-27 je navrženo vyčlenit na činnost Evropského sboru solidarity 1,26 miliard eur, aby se tak do projektů mohlo zapojit nejméně dalších 350 000 mladých lidí.

České republiky“, „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“, „AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví, „BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace)“, „BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů“, „DS1/ Propagovat možnosti dobrovolnictví v České republice a ve světě efektivními komunikačními kanály“ a „DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství“.

4.5 Situace v zahraničí v oblasti dobrovolnictví

Koncepce se opírá o zahraniční zkušenosti a osvědčené modely včetně dobrovolnických programů, jako jsou Dobrovolníci OSN (UN Volunteers - UNV), Evropský sbor solidarity (European Solidarity Corps) či Humanitární dobrovolníci EU (European Voluntary Humanitarian Aid Corps – EVHAC).

Program Dobrovolníci OSN (UN Volunteers - UNV) propaguje dobrovolnictví na globální úrovni a podporuje různorodé mezinárodní projekty agencí a fondů OSN. V ČR je od roku 1995 v gesci Ministerstva zahraničních věcí a ČR se řadí mezi 11 hlavních podporovatelů i účastníků programu UNV. MZV finančně podporuje program Mladí dobrovolníci UNV, jehož prostřednictvím do prioritních zemí zahraniční rozvojové spolupráce ročně vyjíždí deset dobrovolníků – čerstvých absolventů vysokých škol. Kromě toho je v součinnosti s UNV možné zapojení do dalších programů, včetně dobrovolnictví na dálku formou „**on-line volunteering**“.²⁴

Evropský sbor solidarity (European Solidarity Corps) je nový program EU, který byl spuštěn na podzim 2018, a to na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1475. Z velké části navazuje na Evropskou dobrovolnou službu, která v roce 2018 vyvrcholila oslavou 20 let existence, a umožňuje nyní realizovat nejen mezinárodní dobrovolnické projekty, ale nově i ty na místní či národní úrovni. Pro ČR tento program realizuje Dům zahraniční spolupráce jako příspěvková organizace MŠMT.

Program Humanitární dobrovolníci EU (European Voluntary Humanitarian Aid Corps – EVHAC) byl ustaven v roce 2014, a je řízen Generálním ředitelstvím Evropské komise pro humanitární pomoc a civilní ochranu (DG ECHO) – v ČR je v gesci MZV. Je zaměřen na mladé dobrovolníky a jejich účast na mezinárodních

²⁴Viz:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/osn/unv/index.html

humanitárních projektech; po roce 2020 bude sloučen s Evropským sborem solidarity.

Dobrovolnictví ve vybraných zemích: v rámci Projektu byla provedena **analýza dobrovolnictví** následujících zemí: **Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko, Nizozemí a Itálie**. Jedná se o země, které jsou ČR geograficky, kulturně i v jiných ohledech blízké a modely fungování dobrovolnictví (ale i poučení ze špatných zkušeností a problémů v některých zemích) z těchto zemí lze převést i do prostředí ČR.

System dobrovolnictví v **Německu** je velmi propracovaný. Hlavní zastřešující organizací je BAGFA (Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV), která dostává od spolkové vlády prostředky sloužící k zajištění administrativy a chodu dobrovolnických center. Dobrovolnictví se o síť **dobrovolnických center** opírá **v Rakousku i Itálii**. **V Rakousku** navíc na národní úrovni funguje meziresortní a mezioborová „**rada dobrovolnictví**“ a dále existují **samosprávné dobrovolnické asociace** s celonárodní působností, které mj. dbají na kvalitu služeb poskytovaných dobrovolnickými organizacemi a dobrovolníky.

V **Nizozemí** je podpora dobrovolnických organizací decentralizovaná na úroveň obcí. Dobrovolnictví na **Slovensku i Polsku** je ve fázi transformace, v obou zemích vznikly **národní platformy** dobrovolnických center, které mají standardy managementu dobrovolnictví. I zde existují i regionální **dobrovolnická centra**. Některé země mají velmi **propracovaný systém propagace dobrovolnictví**, který je koordinován na všech úrovních (národní, regionální i lokální), časté je pořádání tzv. Dnů dobrovolnictví.

Na základě provedené analýzy lze uvést následující **příklady prvků řízení dobrovolnictví, které by mohly být úspěšně implementovány i v ČR:**

1. Posílení **spolupráce s regiony/kraji**.
2. Vytvoření **národní platformy dobrovolnických organizací / center** s právní subjektivitou – profesní asociace, která bude realizovat následující aktivity:
 - a. přijímání vlastních standardů (autoregulace);
 - b. akreditovaná školení;
 - c. partner pro centrální orgány státu v rámci koncepční činnosti, nastavení dotačních titulů do potřebných oblastí;
 - d. propagace dobrovolnictví.
3. Posílení **spolupráce s municipalitami** – podpora vzniku dobrovolnických center orientovaných na lokální problémy (a financovaných alespoň částečně prostřednictvím obecní samosprávy).
4. **Speciální národní dobrovolnické programy** pro seniory nebo mládež.
5. Možnosti **profesionálního vzdělávání** a odborné **přípravy** pro dobrovolníky.
6. Rozvoj a podpora dobrovolnictví skrze **regionální dobrovolnická centra**.

Na tyto pozitivní zkušenosti ze zahraničí reagují všechny tematické oblasti v návrhové části Koncepce, v rámci nich pak zejména specifické cíle „AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky“, „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“, „AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“, „BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví“, „CS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví a samotných dobrovolníků“, „CS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center a dobrovolnických organizací při pokrytí celého území České republiky“, „DS1/ Propagovat možnosti dobrovolnictví v České republice a ve světě efektivními komunikačními kanály“ a „DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství“.

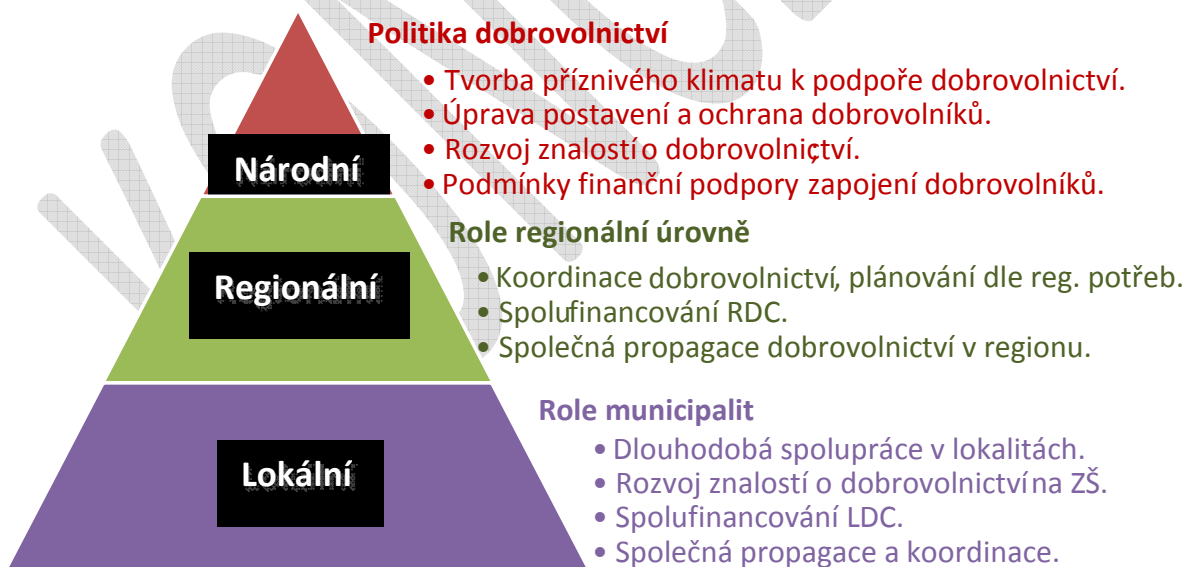
5. NÁVRHOVÁ ČÁST

V této kapitole jsou rozvedeny specifické cíle Koncepce, v členění dle jednotlivých tematických oblastí. Tyto specifické cíle rozvádějí hodnotu, vize a globální cíle této Koncepce a jsou v souladu s jejími základními principy.

Specifické cíle budou následně naplňovány v podobě opatření a k nim náležejících úkolů, které budou součástí Akčních plánů navazujících na Koncepti a zpracovaných po schválení Koncepce vládou ČR. Opatření a úkoly budou naplňovány postupně v Akčních plánech v letech 2020 – 2023 (první Akční plán bude mít harmonogram přizpůsobený zejména době trvání Projektu a předpokládaným termínům jeho výstupů, na které budou úkoly Akčního plánu v mnohém navazovat), 2024 – 2026 a 2027 – 2029. Tyto Akční plány budou následně vyhodnocovány a v návaznosti na vyhodnocení může docházet také k aktualizaci (doplnění, změnám apod.) i samotné Koncepce. Koncepce tak po celou dobu jejího plnění bude živý nástroj, který bude možné upravovat dle potřeb a vývoje v oblasti dobrovolnictví i ve společnosti.

Zásadní pro naplňování **Koncepce** je vymezení její působnosti **na třech úrovních**, a to na úrovni **národní, regionální i lokální**. Vymezení těchto úrovní a role v rámci nich jsou schematicky zobrazeny v následujícím obrázku.

Obrázek: Schéma tří úrovní

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

Tabulka: Tematické oblasti, specifické cíle Koncepce a jejich bližší popis

Tematická oblast	Specifický cíl	Bližší popis
TO A/ Rozvoj dobrovolnické infrastruktury pro zlepšení managementu dobrovolnictví	AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky.	<p>Koncepce má zajistit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví. Regionální dostupnost bude řešena v Projektu pilotní realizací regionálních dobrovolnických center. Ta by měla být ve všech 14 krajích a zajistí regionální dostupnost dobrovolnictví, služeb pro dobrovolníky, pro dobrovolnické organizace. Na základě pilotního ověření v Projektu následně bude zpracován koncept jejich udržitelnosti. Odborová dostupnost bude zajišťována v gesci jednotlivých resortů. Koncepce bude zmiňovat a zdůrazňovat potřebnost podpory dobrovolnictví v gesci jednotlivých resortů, a konkrétní způsoby provádění budou popsány v Akčních plánech, a to na základě návrhů jednotlivých resortů. Se zajištěním oborové dostupnosti mohou pomoci i kraje. Krajské úřady ve spolupráci s regionálními dobrovolnickými centry by mohly vypracovat statistiku/analýzu oborové dostupnosti dobrovolnictví na svém území. Ta by pak mohla významně pomoci resortům naplňovat jejich cíl rozvíjet a podporovat dobrovolnictví v oborech/oblastech ve své působnosti.</p>
	AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.	<p>Jedním z hlavních cílů Koncepce je vytvořit funkční regionální (s celokrajskou působností) a lokální (na území obce, případně několika obcí) dobrovolnická centra. Základním posláním dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi, příspěvkovými organizacemi či orgány veřejné správy s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do dobrovolnictví a aktivního občanství.</p> <p>Na základě zkušeností s pilotní realizací regionálních dobrovolnických center (RDC) v Projektu bude vypracována metodika realizace a podpory RDC, která bude využita pro implementaci RDC po ukončení Projektu. V rámci pilotní realizace RDC se bude vycházet především ze zahraničních zkušeností a poznatků vyplývajících z analýzy vytvořené</p>

		<p>v Projektu, z nichž vyplývají následující možné činnosti RDC:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. podporovat v kraji rozvoj dobrovolnictví včetně neformálního (tj. realizované mimo služby formálních dobrovolnických organizací); 2. připravovat činnosti, strategie rozvoje dobrovolnictví na úrovni kraje; 3. propagovat RDC a dobrovolnické organizace na krajské i republikové úrovni, komunikovat s médii; 4. vytvořit databázi zájemců o dobrovolnictví, příležitostí činností v daném regionu; 5. zmapovat lokální dobrovolnická centra (LDC)/dobrovolnické organizace, jejich činnost, zaměření; 6. být konzultantem v případě vzniku nového dobrovolnického centra/programu, přípravy akreditace apod.; 7. školit, vzdělávat především koordinátory dobrovolníků či programů včetně zavádění nových dobrovolnických programů, nabízet supervize; 8. zvyšovat dostupnost dobrovolnictví (zejména získávat jedince či organizace pro příjem dobrovolníků); 9. poskytovat informace a konzultovat problematiku dobrovolnictví mezi LDC/dobrovolnickými organizacemi a MV; zajistit stejný přístup k informacím akreditovaným i neakreditovaným LDC/dobrovolnickým organizacím v kraji; 10. být místem setkávání pro LDC /dobrovolnické organizace, pořádat setkání, vzájemná výměna zkušeností; 11. poskytovat právní poradenství v oblasti dobrovolnictví (v případě potřeby ze strany jednotlivých LDC/dobrovolnických organizací); 12. respektovat jiné potřeby LDC/dobrovolnických organizací (akreditované / neakreditované); 13. pomáhat s grantovou administrativou využitelnou pro rozvoj dobrovolnictví, sledovat výzvy a poskytovat informace (upozorňovat
--	--	---

		<p>na změny – GDPR atd.);</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. spoluvytvářet grantová schémata na krajské úrovni pro potřeby LDC/dobrovolnických organizací; 15. být hlavní krajskou autoritou pro zastupování jednotlivých členů ve vztahu k politikům a politickým institucím – obce, kraje, ministerstva. <p>Podpora RDC by rovněž měla být součástí regionálních strategií rozvoje dobrovolnictví v jednotlivých krajích.</p> <p>Vymezení činností lokálních dobrovolnických center (LDC), která by měla poskytovat služby veřejnosti a ostatním organizacím v lokalitě obce, příp. několika obcí (vychází nejen ze zahraničních zkušeností, ale i z dobré praxe v řadě krajů):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. podporovat rozvoj dobrovolnictví včetně neformálního v lokalitě; 2. provádět získávání, výběr, evidenci dobrovolníků (tvorba jednotné databáze, která bude v souladu s GDPR) pro konkrétní dobrovolnické programy; 3. realizovat školení a vzdělávání dobrovolníků; 4. zjišťovat potřeby organizací využívajících dobrovolníky; 5. poskytovat základní servis pro organizace, které přijímají dobrovolníky; 6. zajišťovat supervize a intervize, je-li potřeba; 7. zajišťovat smluvně dobrovolnické činnosti, je-li potřeba; 8. provádět či zajišťovat pojištění dobrovolníků, je-li potřeba; 9. komunikovat s organizacemi využívajícími dobrovolníky; 10. propagovat dobrovolnictví v lokalitě; 11. komunikovat s veřejnou správou na lokální úrovni, s dalšími institucemi; 12. poskytovat informace ostatním organizacím, které pracují s dobrovolníky; 13. ve spolupráci s regionálním dobrovolnickým centrem se podílet na
--	--	---

		<p>koordinaci činností v rámci regionu, strategickém plánování a rozvoji dobrovolnictví v lokalitě, analýze potřeby dobrovolnictví, vyhodnocování realizace dobrovolnictví v území (počet dobrovolníků, počet odpracovaných hodin), seznámení organizací s dotačními tituly vhodnými pro rozvoj dobrovolnictví.</p>
	<p>AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR a do mezinárodní spolupráce.</p>	<p>Tento specifický cíl by měl být naplňován vznikem RADY DOBROVOLNICTVÍ, jako poradního orgánu vlády ČR pro dobrovolnictví, koordinovaného v gesci Ministerstva vnitra ČR na národní úrovni, kde budou zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace a dobrovolnická centra. Rada bude prostor pro výměnu informací, předávání podnětů, sdílení zkušeností. Muže být i prostorem pro sjednocování postupů, ale jen tam, kde to bude mít smysl, a nikoli přes odpor dotčených resortů. Cílem Rady bude překonání dosavadního resortismu, čímž je myšlena podpora větší komunikace, spolupráce mezi resorty a s dobrovolnickými centry a organizacemi, nikoli záměr přebírat resortům jejich působnosti či jim cokoli nařizovat. Tento přístup bude samozřejmě platit nejen směrem k resortům, ale i směrem k dobrovolnickým centrům a dobrovolnickým organizacím, či jejich asociacím. Činnost Rady však bude nutné v rámci MV zajistit posílením personálních kapacit odboru prevence kriminality o jedno systemizované služební místo a rozpočtu na činnost Rady (setkávání, tvorba analýz a materiálů, provozování jednotného webu dobrovolnictví, provádění monitoringu dobrovolnické činnosti).</p> <p>Vedle mezioborové Rady dobrovolnictví je po vzoru zahraničí vhodné iniciovat rovněž vznik NÁRODNÍ PLATFORMY DOBROVOLNICTVÍ, která by vznikla jako samosprávná organizace dobrovolnických organizací, případně center, jejímž cílem bude společná propagace dobrovolnictví, partnerství pro ministerstva a Radu dobrovolnictví, tvorba standardů pro rámec činnosti dobrovolnických organizací a center. Podílela by se na</p>

		zvyšování kvality a profesionalizaci managementu dobrovolnictví, vzdělávání atp. Národní platformou se může stát např. některá z již existujících asociací zastřešujících neziskový sektor, ideálně přímo dobrovolnické organizace.
	AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví.	Monitoring dobrovolnické činnosti je možné zefektivnit např. vytvořením jednotného systému pro evidenci projektů a jejich výstupů, jednotným vykazováním finanční hodnoty dobrovolnické činnosti, metodiky pro vykazování přesnější evidence dobrovolníků a realizováním výběrových reprezentativních šetření dobrovolnictví v domácnostech.
TO B/ Zvýšení motivace a podpory dobrovolníků a dobrovolnických organizací ze strany resortů	BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace).	Pokračovat v podpoře či v ideálním případě posílit podporu stávající dobrovolnické služby v oblasti udělování akreditací a poskytování dotací dobrovolnickým projektům a programům. Poskytovat metodickou podporu organizacím ve snaze po získání akreditace a dotací.
	BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů.	Může se jednat zejména o rozšíření možnosti kofinancování vlastního podílu dobrovolnickou činností na projektech podpořených dotacemi resortů, pro dobrovolníky větší uznatelnost dobrovolnictví při vykazování praxe apod.
	BS3/ Podporovat dobrovolnictví v oblastech působnosti jednotlivých resortů.	Podpora rozvoje oborového dobrovolnictví ze strany jednotlivých ministerstev, větší zapojení dobrovolnictví do resortních strategií, podpora oborového dobrovolnictví v dotačních programech ministerstev, ale i tvorba inovativních projektů na podporu zapojení dobrovolníků a dobrovolnických organizací do oborů spadajících do působnosti jednotlivých resortů.
	BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví.	Jedná se o podporu takových nových forem, jako je online dobrovolnictví (možnost vykonávat dobrovolnické aktivity na dálku, ze svého domova, kanceláře) či firemní dobrovolnictví (ve smyslu skutečného dobrovolnictví, tj. výkonu bez nároku na odměnu a ve volném čase dobrovolníků; nikoli společenské odpovědnosti firem – ta je sice také velmi prospěšná, ale nespadá do působnosti této Koncepce). Inspirací ze zahraničí (Německo,

		Rakousko) by mohly být i specifické národní program podpory dobrovolnictví ve vymezených oblastech, např. na podporu rodiny a pozitivního stárnutí, zdravotních a sociálních služeb.
	BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů.	Vláda ČR sice odmítla (z odůvodněných příčin) tvorbu nového zákona o dobrovolnictví, avšak dílčí legislativní úpravy stávajících předpisů s cílem podpořit dobrovolnictví jsou po důkladné analýze a zjištění potřeby na místě (např. novela zákona o dobrovolnické službě by mohla přinést zjednodušení administrativy dobrovolnickým organizacím, zjednodušení procesu udělování akreditací, začíná diskuse o zahrnutí státní správy a samosprávy a zejména jejich příspěvkových organizací mezi vysílající organizace dle zákona, o potřebě uzákonění benefitů pro dobrovolnickou činnost apod.).
TO C/ Vzdělávání dobrovolníků a profesionalizace managementu dobrovolnictví	CS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví a samotných dobrovolníků.	U výše uvedených specifických cílů se jedná např. o zajišťování vzdělávání koordinátorů dobrovolnických organizací cestou RDC v krajích, tvorbu metodik a standardů pro poskytování služeb ze strany RDC, vzdělávání managementu RDC.
	CS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center a dobrovolnických organizací při pokrytí celého území České republiky.	
TO D/ Propagace dobrovolnictví v České republice na národní, regionální a lokální úrovni	DS1/ Propagovat možnosti dobrovolnictví v České republice a ve světě efektivními komunikačními kanály.	Propagaci možností dobrovolnictví je třeba podpořit propagačními kampaněmi na národní, ale i regionální a lokální úrovni, a to pokud možno koordinovaně (např. využít dnů dobrovolnictví apod.), k tomu využívat moderní komunikační prostředky a způsoby. Jednou z takových moderních forem komunikace může být jednotná webová platforma

		<p>dobrovolnictví, příp. i jiný informační portál, který bude poskytovat komplexní a aktualizované informace o dobrovolnictví. Propagace bude zaměřena nejen na veřejnost, ale i na podnikatelské subjekty, které by mohly dobrovolnictví financovat na národní, regionální i lokální úrovni. Tato aktivita vede k rozvoji vícezdrojového financování dobrovolnictví s využitím moderních metod získávání zdrojů od individuálních i firemních dárců. Zároveň tato aktivita povede k rozvoji společenské odpovědnosti firem (dále jen „CSR“), včetně podpory tzv. dobrovolnictví firem (nebo firemního dobrovolnictví) jako významného faktoru angažovanosti firem v občanském sektoru.</p>
	<p>DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství.</p>	<p>V rámci tohoto specifického cíle připravit informační kampaň a informovat o formách dobrovolnictví a zprostředkovat ji učitelům a žákům základních a středních škol a dále zavést dobrovolnictví v rámci výchovy k občanství do Rámcových vzdělávacích programů a systémově informovat učitele o dobrovolnictví a využít školského systému k propagaci dobrovolnictví.</p>

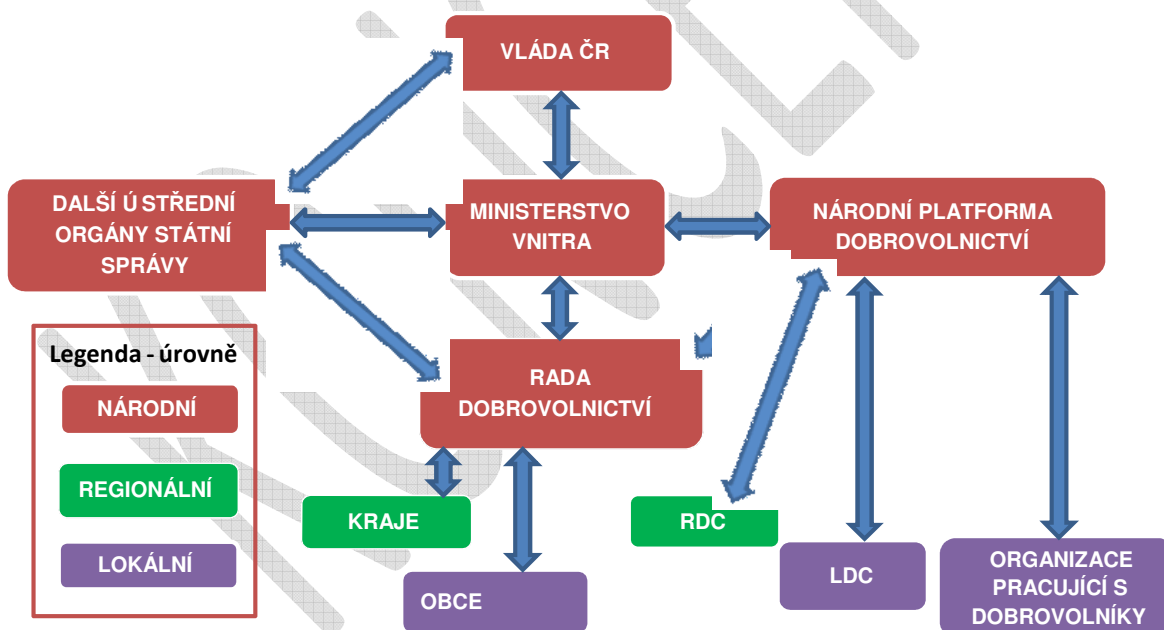
6. IMPLEMENTACE

ZPŮSOB IMPLEMENTACE A JEJÍ ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Účelem Implementační části je nastavit proces implementace nově vzniklé Koncepce do činnosti Ministerstva vnitra, dalších ústředních orgánů státní správy a dalších organizací/subjektů.

V rámci implementace Koncepce je popsáno zavedení zvolené koncepce a kompetencí do činnosti Ministerstva vnitra a dalších ústředních orgánů státní správy. Pro zdárnou implementaci je určující aktivní podpora vlády ČR a vedení MV a dalších ústředních orgánů státní správy. Stěžejní je institucionální zajištění implementace, tzn. sestavení RADY DOBROVOLNICTVÍ, jako poradního orgánu pro dobrovolnictví vlády České republiky koordinovaného v gesci MV na národní úrovni, kde by byly zastoupeny ústřední orgány státní správy, samosprávy, dobrovolnické organizace a dobrovolnická centra.

Obrázek: Schéma vztahů RADY DOBROVOLNICTVÍ k dalším subjektům působícím v oblasti dobrovolnictví – ZNÁZORNĚNO POUZE K NÁRODNÍ ÚROVNI.

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

Odbor prevence kriminality MV bude zajišťovat implementaci Koncepce včetně jejího vyhodnocení, dále implementaci doprovodných Akčních plánů a jejich vyhodnocení. Koncepce bude částečně (především tematická oblast A) implementována prostřednictvím realizace Projektu. Příprava Akčních plánů bude zahájena bezprostředně po schválení Koncepce. Akční plány budou obsahovat

konkrétní opatření a úkoly, které budou mít přiřazeny gesce, zdroje, harmonogram, finance, budou uvádět formu vyhodnocení, atp. **Je nutné počítat s nutným personálním a finančním posílením pro implementaci Koncepce. Koordinátorem realizace Koncepce bude odbor prevence kriminality MV.**

Implementační mechanismy musí být nastaveny tak, aby se zajistilo společné působení různých aktivit/projektů v jednotlivých opatřeních směrem ke stanoveným cílům v rámci tohoto koncepčního dokumentu.

Základními faktory implementace Koncepce jsou:

1. Aktivní podpora vlády ČR a vedení MV a dalších centrálních orgánů.
2. Důkladná a úplná příprava a naplánování implementace.
3. Úplná a cílená komunikace (zejména mezi aktéry v území a orgány veřejné správy).
4. Kompetentní implementační tým.
5. Zapojení RADY DOBROVOLNICTVÍ a dalších aktérů do implementace (pracovní skupiny).

V rámci implementace bude odbor prevence kriminality MV získávat **zpětnou vazbu z terénu** prostřednictvím:

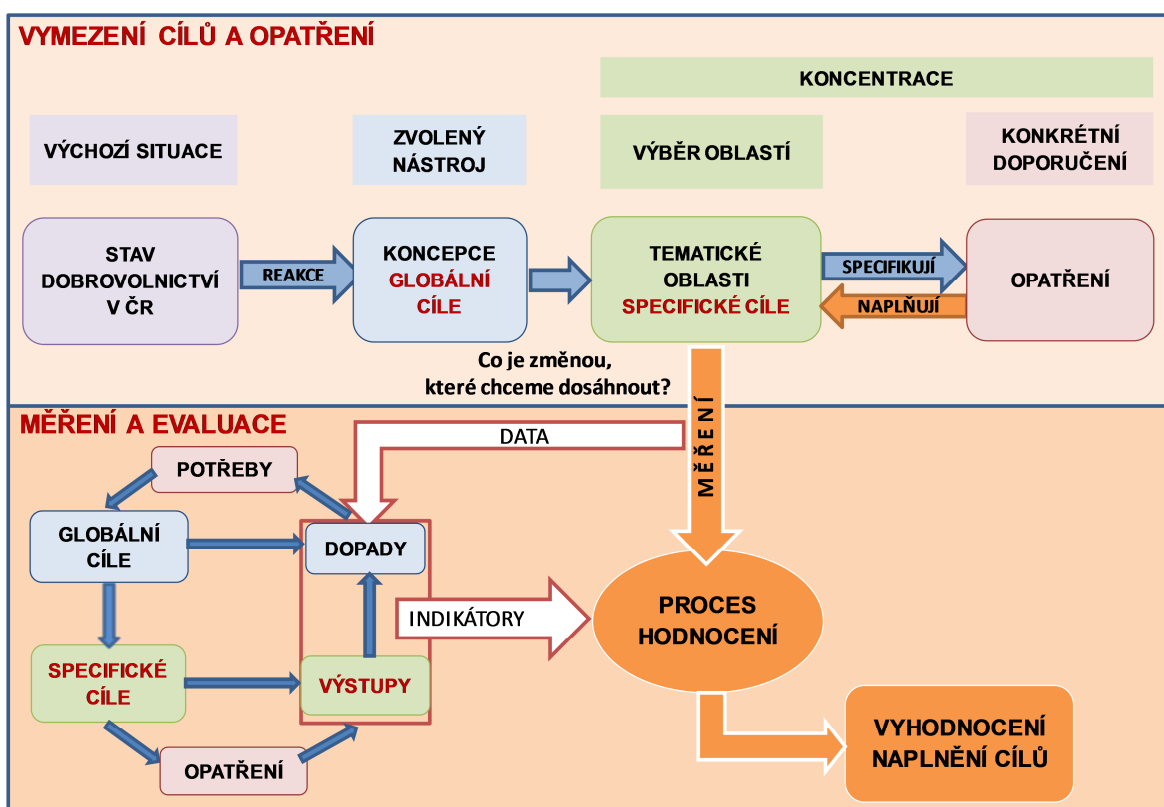
- 1/ Pravidelných podpůrných setkávání ke sdílení zkušeností 14 regionálních dobrovolnických center.
- 2/ Pravidelné spolupráce existujícími střešními oborovými organizacemi pro oblast dobrovolnictví v České republice.

Indikátory výstupů stanovené Koncepce **mohou být aktualizovány** v důsledku upřesnění jednotlivých opatření a úkolů, které budou stanoveny v Akčních plánech a v důsledku jejich vyhodnocování.

INDIKÁTOROVÁ SOUSTAVA PRO HODNOCENÍ

Pro vyhodnocování Koncepce bylo zvoleno následující schéma²⁵ intervenční logiky, které se zaměřuje na globální cíle a jejich dopady. Specifické cíle jsou vztahy k výstupům Koncepce.

Obrázek: Schéma intervenční logiky Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

V rámci evaluace je možno použít následující dopadové indikátory:

DI1/ Zvýšení počtu dobrovolníků (krátkodobých a dlouhodobých) na základě dat ČSÚ (dle nové validní metodiky) či celospolečenského šetření.

DI2/ Zvýšení počtu hodin dobrovolnické činnosti (dle oblastí) na základě dat ČSÚ a tím zvýšení finanční hodnoty vykonávané dobrovolnické činnosti.

DI3/ Zvýšení znalosti o dobrovolnictví u veřejnosti (co to je, příklady dobrovolnických akcí v okolí) na základě reprezentativního průzkumu veřejného mínění.

²⁵ Schéma intervenční logiky ukazuje vztahy mezi výchozí situací, zvolenými nástroji, výběrem oblastí a konkrétními doporučeními, které naplňují specifické cíle. Zároveň je zde znázorněn proces hodnocení, který je zaměřen na vyhodnocování naplnění globálních cílů prostřednictvím měření dopadů a naplnění specifických cílů prostřednictvím výstupů. Pro stanovení dopadů a výstupů jsou navrženy indikátory, které jsou součástí vyhodnocení naplnění cílů.

D14/ Růst společenské prestiže dobrovolnictví (důležitosti vnímání hodnoty dobrovolnictví) na základě reprezentativního průzkumu veřejného mínění.

Hodnocení plnění Koncepce a konkrétní indikátory výstupů:

Tabulka: Návrh indikátorů výstupů Koncepce

Specifický cíl	Návrh indikátorů výstupů Koncepce
AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím soukromoprávních regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vznik 14 regionálních dobrovolnických center. 2. Evaluační zpráva z Projektů. 3. Počet oborů, ve kterých resorty zajistily zvýšení dostupnosti dobrovolnictví.
AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.	<ol style="list-style-type: none"> 4. Vznik regionálních strategií rozvoje dobrovolnictví. 5. Počet zapojených krajů do realizace regionální strategie rozvoje dobrovolnictví. 6. Vymezení činností regionálních dobrovolnických center. 7. Vytvoření systémové finanční podpory regionálních dobrovolnických center. 8. Existující podpora regionálních dobrovolnických center lokálním dobrovolnickým centřům a jejich vzájemná spolupráce.
AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR.	<ol style="list-style-type: none"> 9. Vznik RADY DOBROVOLNICTVÍ. 10. Posílení OPK MV po personální a finanční stránce k zajištění fungování RADY. 11. Počet jednání RADY za rok. 12. Počet realizovaných výstupů RADY. 13. Existence samosprávné NÁRODNÍ PLATFORMY DOBROVOLNICTVÍ. 14. Zapojení PLATFORMY do činnosti RADY.
AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví.	<ol style="list-style-type: none"> 15. Počet ministerstev, která zavedla jednotné vykazování finanční hodnoty dobrovolnické činnosti v oblasti kofinancování. 16. Vytvoření jednotného systému pro evidenci projektů dobré praxe v oblasti dobrovolnictví. 17. Realizování výběrového reprezentativního šetření dobrovolnictví v domácnostech. 18. Návrh validní metodiky pro vykazování evidence dobrovolníků.

Specifický cíl	Návrh indikátorů výstupů Koncepce
BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace).	19. Udržení a rozvoj stabilní podpory stávajícího systému (vyplývajícího ze současné legislativy) udělování akreditací a poskytování dotací akreditovaným programům / projektům dobrovolnických organizací.
BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů.	20. Počet resortních dotačních titulů umožňující kofinancování vlastního podílu příjemce dotace prostřednictvím dobrovolnické činnosti. 21. Počet resortů, které podporují uznávání praxe dobrovolnictví v rámci své působnosti. 22. Počet nových výhod v oblasti dobrovolnictví přiznaných resorty.
BS3/ Podporovat dobrovolnictví v oblastech působnosti jednotlivých resortů.	23. Počet resortních dotačních titulů podporujících přímo dobrovolnictví. 24. Počet resortních strategií, které podporují dobrovolnictví. 25. Počet projektů, které resorty realizovaly k podpoře dobrovolnictví v rámci své působnosti.
BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví.	26. Existující podpora on-line dobrovolnictví. 27. Existující podpora firemního dobrovolnictví ²⁶ . 28. Počet vládních/resortních programů podporujících dobrovolnictví v oblastech podpory rodiny a pozitivního stárnutí, zdravotních a sociálních služeb, příp. dalších.
BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů.	29. Počet legislativních změn, které podpořily oblast dobrovolnictví.
CS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví.	30. Získané akreditace RDC na vzdělávací kurzy zaměřené na koordinátory dobrovolníků. 31. Počet realizovaných kurzů. 32. Počet proškolených osob.
CS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky.	33. Vytvoření metodik pravidel fungování regionálních dobrovolnických center. 34. Zavedení managementu kvality dobrovolnických center/dobrovolnických organizací.

²⁶ Vykonávaného bez nároku na odměnu a ve volném čase dobrovolníků.

Specifický cíl	Návrh indikátorů výstupů Koncepce
DS1/ Propagovat dobrovolnictví v České republice efektivními a moderními komunikačními kanály.	35. Realizace propagační kampaně na všech úrovních. 36. Počet zapojených subjektů, webů a dalších ICT forem do propagační kampaně. 37. Vyhodnocení dopadů propagační kampaně. 38. Existence celonárodního webu dobrovolnictví v ČR.
DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství.	39. Existence informační kampaně o dobrovolnictví směrem k učitelům a žákům základních a středních škol. 40. Zavedení výuky k dobrovolnictví do Rámcových vzdělávacích programů.

KONCEPCE

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. MARČEK, E. MRAČKOVÁ, A. Analýza dobrovolnictva na Slovensku. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2009. 113 s. ISBN: 978-80-8083-844-7.

ČSÚ Satelitní účet neziskových institucí. SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2015. Praha: ČSÚ, 2017.

FRIČ, P. VÁVRA, M. Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha: Agnes, Hestia, 2012. ISBN978-80-903696-9-6.

FRIČ, P. POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes, Hestia, 2010. 263 s. ISBN: 978-80-903696-8-9

HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. (2018) Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Část A Popis dobrovolnických organizací a příkladů dobré praxe v zahraničí. Ostrava: ACCENDO. 2018.

HRUŠKOVÁ, A. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Část B Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

MPSV Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. Praha: MPSV. 2013. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/20848/NAP_2013-2017_070114.pdf>

MŠMT Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>> Praha: MŠMT, 2016.

PILÁT, M. Kapitola 9 Management dobrovolnictví. Supervize a hodnocení a ocenění dobrovolníků In: Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2015.

PROCES Optimalizace sběru dat ve veřejné správě. Certifikováno na Ministerstvu vnitra ČR. Dostupné na <<http://kvalitavs.cz/regulatorni-zatez/optimalizace-sberu-dat/>>. Ostrava: PROCES, 2016.

TOŠNER, J. a kol. Metodika dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: HESTIA, 2012. 64 s.

Van den BOS, C. M., Using Volunteering Infrastructure to Build Civil Society Erasmus University. Rotterdam, 2016.

INTERNETOVÉ ODKAZY

www.cev.be

www.civiq.nl

www.csv.org.uk/volonteurope

www.dobrovolnici.cz

www.dobrovolnik.cz

www.donorsforum.cz

www.eeagrants.cz

www.esfcr.cz

www.fhs.cuni.cz

www.fnmotol.cz

www.hest.cz

www.iave.org

www.mpsv.cz

www.msmt.cz

www.mzcr.cz

www.mvcrcz.cz

www.neziskovky.cz

www.obce.cz

www.portal.gov.cz

www.remedium.cz

www.supervize.org

www.volunteer.cz

www.volunteernet.cz

www.mzv.cz